

КРАСИМИР МИРЧЕВ

ЧЕСТНА ХУГЕНОТСКА

chitanka.info

Какво е необходимо, за да се построи дом, човешко жилище?

Преди всичко земя, разбира се — поне откакто повечето хора напускат наколните жилища и се разделят с чергартството. Конкретно място от повърхността на планетата, на което градежът да стъпи здраво, да се вкорени и израсте. Трябва да има вода в участъка или някъде наблизо, чудесно ще е, ако климатът е мек, а гледката — красива... Мястото е най-първата съставка в съществуването на жилището, него го е имало винаги и по всяка вероятност ще продължи да го има; само по себе си то донейде предопределя взаимоотношенията на дома с останалите човешки обиталища и средища.

За да се построи дом из нашите ширини, са нужни камъни, глина и пясък, дърво, желязо и още доста други неща. Но това е малко — инертна материя и предпоставка, не повече. За да оживее, за да се превърне в жилище, са нужни мъже. Чийто дух е устремен към нещо несъществуващо още, чийто разум, въоръжен със знания, им подсказва как да го достигнат. И които могат — а това означава различни неща: било физическа сила, съчетана с умение, било власт, пари и пр.

Строи жилище онзи, който ще живее в него, т.е. който има живот в себе си. Започването на градежа, изглежда, неизменно произтича от вслушването в първичната пулсация на битието, то е закономерен неин отклик. Домът — един вид самоорганизация на живота, издигнато с помощта на разума негово вместилище. А от мига, когато между стените се настанят жени и поемат грижата да поддържат огъня, къщата се превръща и в извор на живота, дори в някаква степен двете понятия започват да се припокриват. Подобно на всеки жив организъм и домът е обособена от околното единица, действаща организация, немислима без постоянен обмен със света.

Съгласим ли се с такава перспектива, както ни подканя френският писател Робер Мерл (роден през 1908 г.), домостроителите — онези, които издигат, поддържат и бранят жилището — ще ни се представят като носители на „естествена“ етика, толкова по-безспорна, колкото по-непосредствено блика в тях първичната жизнена енергия, колкото е по-здрава връзката им с най-простите и вероятно най-съществените радости на битието.

Подобна, теза, в която бихме могли да открием русоистки отгласи, Мерл развива най-последователно, „лабораторно чисто“ в

романа си „Острова“ (1962, българско издание — 1966 г.) — един от върховете в немалкото му по обем творчество, почти изцяло представено у нас. (Но не само у нас — Мерл изобщо е сред най-превежданите съвременни френски автори, един от малцината например, които имат успех и в САЩ.) Зеленото късче земя, обиколено от стотици и стотици мили водна пустош, пребиваващо в един вид безвремие, съществува сякаш единствено за да приюти шепата принудителни заселници, дължни да прекарат на него остатъка от живота си — сюжетът е почертан от историята на бунта на кораба „Баунти“. Ала предразсъдъците и алчността, предварително заложени от обществото в съзнанието на повечето от тях, стават причина за кървава самоуничожителна разпра, чийто залог е толкова по-нелеп сред райското лоно. И, едва в последния миг преди пълното самоизтребване най-сетне, бива дочут гласът на живота, така ясно звучащ във всяка фибра на разкошната природа и на нейните прелестни деца, таитянските жени. В „Малвил“ (1972, на български през 1978 г.) островът е на сушата — неколцина случайно оцелели след хипотетична атомна катастрофа започват да преоткриват най-съществените земни истини, да строят, и стъпка по стъпка, от самото начало, да поемат по пътя към повторното „одомашняване“ на планетата.

И ето, във „Величието на Франция“, първи том от едноименната серия, състояща се от шест романа (заглавието би могло да се преведе и като „Съдбата на Франция“), Мерл започва своя градеж с несравнено по-сложни изходни данни. Преди всичко, домът не се издига на остров — ще рече, пространство донейде абстрактно, девствено спрямо прастария околен свят, годно да приюти самостоятелно развитие. Напротив, югозападната френска област Перигор е изцяло пронизана от епохата, над нея се вихри въртопът на късния XVI век — един от най-бурните в историята на Стария континент. За разлика от общата картина в Западна Европа, където доста ясно се различават протестантският Север от католическия Юг, във Франция е по-скоро обратно — тъкмо южните области, наследници на стара албиойско-катарска традиция, открай време недоверчиво приемащи всичко парижко, с особена охота прегръщат реформистката вяра. Затова и тук най-силно се стоварва ударът на католическата реакция, из тия краища кръстосва желязната орда на известния Блез дьо Монлюк и изтребва с

хладна методичност, а хугенотският плам стига до изстъпления като нимското клане „Мишелад“, описано във втория роман от серията. Като прибавим и икономическата криза и глада, предизвикани от опустошенията и инфлацията, се получава едва ли не апокалиптична картина, неразделна и много важна част от която обаче е и нечуваният духовен кипеж и една нова предприемчивост.

В хрониката на дома, издигнат на подобно място и в подобно време, неизбежно нахлува общоисторическата хроника, в облика му безпогрешно разпознаваме образа на епохата. Все още, както през средновековието, главната грижа е за защитата и жилището представлява сложно отбранително съоръжение с яки стени, ровове с вода, подвижни мостове, тайни изходи и пр. И все още понятието „дом“ всъщност се отнася в пълна степен главно за укрепения, замък, издигнат на някаква височина — не само за да е недостъпен за врага, но и за да господства над периферията от равни земи, които е обсебил. Само той има име и е построен за векове, докато повече или по-малко временните обиталища наоколо биват зарязвани при опасност и хората от тях се стичат зад яките зидове. Новото, онова, което в крайна сметка ще преобръне всичко и ще доведе до пренареждане, е, че като спойка прякото подчинение, основано върху силата, бавничко започва да се измества от интереса.

Мерл рисува началото на този процес, който ще заеме няколко века занапред със своите приливи и отливи, зигзаги, революции и контрапреволюции. И концентрично изграденото повествование на петте романа ще разширява обхватата си от замъка Мепеш през един град (Монпелие) до рамките на цялото кралство, за да завърши с възвешението на Анри IV — един от големите обединители и строители на френската държава. Във време на като че ли всеобщо настървение, когато сънародниците очевидно не са топло настроени един към друг и при сгода се изтребват, понятието „дом“ постепенно набъбва пред очите ни, за да прerasне накрая в по-абстрактното, изразяващо едно ново обществено съзнание — „родина“ — думата се появява във френския през първото десетилетие на същия XVI век и започва лека-полека да се изпълва със сегашното си значение. И това става в ожесточена, ярко и зрелищно, но и исторически достоверно нарисувана борба със силите на разединението, консерватизма и религиозния фанатизъм. При това писателят изобщо не се опитва да

идеализира новия модел, който се налага, и недвусмислено заявява: не, разбира се, няма да бъде установена всеобща справедливост. Но Мерл е вече наясно, че съвършено устроено, завършено общество няма и не може да има — нали него се бе опитал да съгради и в споменатите два романа, и в останалите си „научнофантастични“ творби, за да открие навсякъде противоречия. Главният въпрос като че ли е във всеки един момент човешката общност да разполага с достатъчно жизнена енергия, която да ѝ позволява да разчупва отеснелите рамки и да осигурява движението — ще рече, непрекъснатото доизграждане и донареждане на дома, така че да бъде той наистина вместилище на живота, а не негов затвор. И във „Величието на Франция“ писателят прави опит да докосне енергетичния извор на нацията, да покаже как двустранният ток, протичащ от ласкавата френска земя към хората, които я обитават, и обратно, споява двете страни в едно цяло, в жив организъм, в дом.

В тази първа част Мерл с любовна обстоятелственост и достоверност — житетска и историческа — описва придобиването на Мепеш и фактическото основаване на рода Сиорак, дострояването и укрепването на замъка и всекидневния живот в него. Зад тези яки зидове расте младият Пиер дьо Сиорак и се налива със сила от живите сокове на Перигор, учи се на аристократична доблест и велиходушие, съчетани с хугенотска трезвост и практичност в земните дела, на умение да изтръгва действена радост от живота, на любов към слънцето, виното (най-доброто в света, разбира се!) и жените. Всичко това ще му е много нужно нататък, защото съдбата и авторът са му подготвили път, изпълнен с безброй препятствия и премеждия — чак до потайните коридори на мрачния Лувър. И навред сабята му ще служи на каузата за обединена Франция, винаги готова да проблесне в защита на справедливостта. Прозорливостта му ще разбулва злостни заговори и кроежи, смелостта и щастието ще го спасяват от гибелни клопки; красавици ще го обичат, херцози и крале ще се нуждаят от него и щедро ще му се отплащат. И той все повече ще ни заприличва на един познат от детството герой, като че ли най-френския от всички — Д'Артанян... На един може би по-органично вписан в историята Д'Артанян.

Очевидна е радостта, с която е създавана тази книга, очевидно е и желанието на писателя да я сподели с читателите си. Робер Мерл

вижда в способността трезво да се радват на живота може би най-привлекателната и съществена черта на своите сънародници и се стреми да им покаже (и на нас също), че и на четенето може да се гледа като на една от земните наслади. Та не е ли то игра с въображението, с историята, с езика (жалко, че при превода се губи едва ли не ликуващото усещане за гмуркане в многоцветния и сочен френски от XVI век, отпреди голямата му чистка при класицизма)? И може би това, че всички знаем правилата й — кой не е чел „Тримата мускетари“, — всъщност ще ни позволи по-точно да уловим „допълнителните“ моменти в нея, идващи от настоящето, по-ясно да чуем онova, което ни казва авторът, играйки.

Красимир Мирчев

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.